

List izhaja
dvakrat na mesec.

Posamezna št. 75 p

Naročnina
mesečno 150 D.Rokopisi se ne
vračajo.Nefrankirana pisma
se ne sprejemajo.

VOJNI INVALID

Poštnina plačana
v gotovini.Uredništvo in
upravnništvo v
Št. Peterski
vojašnici.**Glasilo izvršnega odbora udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot kraljevine SHS.**

Za naše glasilo.

Skoro gotovo tudi v vrstah vojni žrtev ni nikogar, ki ne bi razumel velikanske važnosti časopisja. Tisk je danes edino sredstvo, ki potom njega lahko govoriš z javnostjo, jo prepričuješ in poučuješ ter ji pojasnjuješ svoje težnje in zahteve.

Vojne žrtve so se tega že izza početka organizacije v Sloveniji dobro zavedale in so z velikimi težavami in z mnogobrojnimi žrtvami ustanovile svoje glasilo, polmesečnik »Vojni invalid«, ki izhaja sedaj že 3. leto. Vsem tistim, ki so k temu pripomogli, bodi na tem mestu izrečena prav iskrena zahvala.

Tudi naše članstvo je pomen lastnega lista umevala in je z naročanjem v gotovi meri skušalo omogočiti njegov obstoj. Med tem ko se zahvaljujemo našim zvestim naročnikom, jih obenem prosimo, naj nam vsak pridobi še po enega novega naročnika. Je namreč pri vseh tiskovinah tako, da visoko število naklade razmeroma zniža ceno. Kakor pri drugih tiskovinah, je seveda tudi pri listih. Za primer naj navedem to-le: Knjigo, ki jo dam tiskati v 3000 izvodih in jo moram prodajati po 20 Din, bom lahko prodajal mogoče še ceneje nego po 10 Din, ako jo založim v 10.000 izvodih!

Dasi pa višina naklade pomeni mnogo, ne pomeni — vsaj ne pri listu — še vsega. Zato imajo vsi večji listi dva vira, ki iz njih v glavnem krijejo stroške. Prvi vir je tiskovni sklad, ki ga imamo tudi mi. Vsem, ki so kaj prispe-

vali, kličemo: zahvaljeni, od ostalih pa pričakujemo, da ne bodo pozabili našega tiskovnega sklada in se ga spomnili pri prvi priliki, ko jim bo mogoče.

Ali tiskovni sklad pri naših razmerah še davno ne zadostuje za kritje primanjkljaja, ki ga imamo pri naročnini. Treba se je poslužiti še drugega vira, ki je pravzaprav pri vseh vpeljanih listih najmočnejši. To so oglasi (inserati).

Da se bo veljalo inserirati v našem listu, ga nameravamo preurediti v tednik in poskrbeti, da ne bo v ničemer zaostajal za ostalimi tedniki. To pa moremo doseči le tedaj, ako nam naši člani in prijatelji nabere toliko oglasov, da imamo z njimi pokrit vsaj del stroškov. Vpeljati nameravamo navadne in tudi takozvane male oglase.

Vse naše člane in prijatelje pozivamo, da se takoj lotijo nabiranja oglasov za naš list. Kdor ve kje za koga, ki oglašja v listih, naj ga povabi tudi k nam in naj mu pove, da se tudi naše glasilo tiska v visoki nakladi, da je razširjen po vsej Sloveniji in da imamo naročnike tudi po vseh večjih mestih naše kraljevine sploh. Zato lahko vsak, kdor oglašja pri nas, pričakuje uspeha.

Nabiralci dobe 25% provizijo.

Na delo torej!

Lastništvo in upravnništvo »Vojnega invalida«.

Uradni del.

* Razpis trafik. Potom javnega natečaja so razpisane trafike v Gmajnici št. 2 davčni okraj Kamnik, Sv. Barbara št. 3, davčni okraj Škofjaloka, Podzemelj št. 40 davčni okraj Metlika, Družinska vas št. 17 davčni okraj Novomesto, Golna vas št. 32 davčni okraj Novomesto, Prmostek št. 11 davčni okraj Metlika, Križka vas št. 2 davčni okraj Višnja gora, Brezovica št. 36 davčni okraj Metlika, Mleščevo št. 18 davčni okraj Višnja gora, Zg. Bitinje št. 78 davčni okraj Kranj in Sodražica davčni okraj Ribnica. — Podatki in pogoji so razvidni pri fin. okr. ravnateljstvu v Ljubljani in pri okrajnih upravah finančne kontrole. Razglas je objavljen v »Uradnem Listu« z dne 12. t. m. št. 367.

* Na vprašanje glede rešitev. Invalidski odsek nas je informiral, da prihajajo pogosto urgence radi rešitev prošenj največ radi podpor direktno od naših članov. Pojasnil je, da se vse prošnje, ki niso upravičene, takoj odklonijo, veliko upravičenih pa se pridržijo brez ugovora v evidenci tako dolgo, da se dobe potrebna sredstva. Zato marsikateri ne dobi takoj odgovora in mu radi tega ni treba vlagati opominov, na katere se tudi ne more odgovarjati. Toliko se pojasni, da ne bo nepotrebnih kritik. (Ali bi se ne dalo tudi o dotičnih prošnjah na kratko obvestiti, da čakajo rešitve? Op. uredn.)

Po kongresu.

Kongres je minul in zdaj je treba dela. O tem naj mi bo na tem mestu dovoljeno podati nekaj misli s posebnim ozirom na položaj vojnih žrtev v Sloveniji.

Pri nas je v splošnem — ne vem, po čigavi krivdi — razširjen napram vojnim žrtvam nekaj predsodek. Priponiti moram sicer takoj, da so sicer tudi med nami častne izjeme, ki vedo ceniti strašni položaj vojnih žrtev in njihovo bedo in trpljenje, toda teh izjem je, žal, vrlo malo. Ogromna večina nas gleda samo kot nekako nadlego, kot zlo, ki bi ga bilo treba čim prej iztrebiti. Na eni strani brezbriznost izobraženstva, ki smo jo morda deloma, toda samo deloma zakrivili sami, na drugi strani obnašanje nekaterih državnih organov napram nam vojnim žrtvam, nam v polnem obsegu potrjuje zgorajšnja trditve. Naše napake vidi hitro poklicanec in nepoklicanec, iz naših pogreškov in destokrat smešnim malenkostnih prestopov bi nekateri na vso moč radi napravili cele zločine. Kdor tega ne veruje, naj pomisli, da žive pri nas akademsko naobraženi ljudje, ki ne morejo preboleti in odpustiti invalidu smrtnega greha, ki ga je re-vež zakrivil s tem, da jih — morda vsled svoje zamisljenosti ali raztresenosti — ni lepo spoštljivo in globoko pozdravil. Treznemu človeku privabi sicer to k večjemu smehljaj na usta, je pa z druge strani spet žalostno in trpko za nas. Kajti tisti, ki je zagrešil ta »strašni zločin«, mora to bridko občutiti na — svoji koži!...

Tudi sicer naši ožji rojaki večkrat radi pokažejo, da se ne brigajo za nas. Pomislimo samo na naš Jurjev dan, invalidski dan in praznik vseh vojnih žrtev! V gledališču se je igrala opera »Čarostrelec«. Kako in kaj, je našim čitateljem znano. Kakor smo res iskreno hvaležni vsem onim, ki so se odzvali našim vabilom, ne moremo razumeti tistih, ki se jim niti na ta dan ni zdelo vredno spomniti se vojnih žrtev. S svojo brezbriznostjo so si napisali izpričevalo, kakršnega bi jim najbrže mi v svoji potrpežljivosti ne bili nikdar dali.

Po vsem tem sledi za nas eno: da je namreč naša edina rešitev v samopomoči. Strniti se moramo, združiti in skleniti, dokler ne postanemo tako močni, da ne bo mogel nihče mimo, ne preko nas, tudi tisti ne, ki nas danes — vsaj v mislih — teptajo.

V tem oziru je dal kongres mnogo pametnih smernic, ki pa bodo ostale le pobožne želje vse dotlej, dokler ne bo vsaka poedina žrtev na svojem mestu, dokler se ne bo zavedal vsak invalid, vdova in sirota, da je član oziroma članica ene velike nesrečne družine: Udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot kraljevine SHS. Odbori so samo izvršilni organi, sok in moč celega organizma naše — kakor sploh vsake — organizacije pa tvori članstvo. Ne kakršni bodo morda odbori — dasi je tudi na njih mnogo ležeče, ampak kakršno bo članstvo, tako bo naše delo in uspehi. Vsakdo naj gleda, da vse znanee, ki še niso organizirani pri nas, privede

čimprej v našo organizacijo; vsi naj pazijo, da bodo redno brali naše glasilo, ki jih bo vedno sproti poučevalo o našem položaju. Kdor zmore naročnino za en ali drugi političen list, jo zmore tudi za »Vojnega Invalida«! Ako ne, naj pusti prvega in naj se oklene našega; če se mu pa to ne zdi vredno, naj ne išče pomoči pri nas, kadar ga tare — sila.

Vsi za enega, eden za vse, pa bomo gotovo v doglednem času v posesti svojih pravic! Čebele in troti.

Toda ne mislite dragi tovariši in tovarišice iz zgorajšnjega naslova, da vam nameravam predavati o čebelah oziroma o čebelarstvu. Ne. Jaz nisem čebelar in ne strokovnjak v tem; le toliko še vem iz šole, da niso vsa tista živa bitja, ki so v panju ter letajo ven in noter, pridne čebele, ki nabirajo sladki med, ampak le nekaj je marljivih in skrbnih delavk, ki si skrbijo za hrano za dolgo in mrzlo zimo, ostala čiva bitja pa, ki se ne razlikujejo dosti od čebel, so pa leni troti, ki nič ne delajo ter samo žro kar so neutrudljive delavke nanosile v svoje shrambe. Pa vsake stari je enkrat konec. Tudi čebelam se zazdi dovolj, ko uvidijo, kako jih leni troti goljufajo in izkoriščajo. Napovejo jim boj, da se nad njimi maščujejo. Kaj storijo? Primorajo jih. Lenuhov nečejo imeti v svoji družbi, kateri bi hoteli od njihovega truda dobro in brezskrbno živeti. Tako se male živalice maščujejo nad malimi a sicer velikimi izkoriščevalci.

Tudi naša organizacija je tak panj, v katerem je mnogo pridnih čebelic, ki nabirajo marljivo, skrbno in požrtvovalno živijo za našo dolgo zimo, ki nas še čaka. Ali kako bo to število čebelic nabralo hrane za tako ogromno število troto, ki so v panju (organizaciji) in izven panja? Marsikateri se bo vprašal, kdo pa so ti troti? Nikar naj se ne čutijo prizadete tisti, katerih se ta sodba ne tiče. Troti pa so vsi tisti, ki so v organizaciji (v panju), pa ne posvetijo svojih moči in zmožnosti za ugled, moč, razvoj in uspeh organizacije, ki jim ni mar delo organizacije, ki se ali sploh nič ne brigajo, ali pa vidijo samo njene neuspehe ter samo klevečejo in kritizirajo. Taki se mi zdijo podobni tistemu, ki meče blato na svojo hišo.

Druge vrste troti so tisti, ki so v organizaciji samo zato, če bi jo mogli tu ali tam izkoristiti v svoje osebne namene in dobičke, pri čemur jim splošnost ni nič mar. Taki so podobni vozniku, ki v težko naloženi voz vpreženega konja tepe in bije neusmiljeno, da mu uboga žival prej crkne, kakor pripelje voz do cilja.

Tretje vrste troti so pa specialiteta. To so tisti, ki se pod firmo invalida ali te in te funkcije, ki z njegovim poklicem nima nikake zveze, prodajajo tam, kjer »kožna valuta« najbolje stoji, ne glede na to, če bo to tisočem in tisočem na škodo. (Z veseljem konstatiram, da se je takih dosedaj že najmanj pojavilo, ki so pa žal najbolj škodljivi ugledu naše organizacije. Ti so podobni Judežu Iškarjotu, ki je svojega Zveličarja prodal za trideset srebrnikov.)

Četrta vrsta troto so pa tisti, ki še iz raznih razlogov niso organizirani, ali še ne vedo, da sploh obstoji ena organizacija, ali so premalo zavedni, ali se jim toži članarine, ali jim je pa pod čast biti člani invalidske organizacije ali bolje povedano, sramujejo se svoje časti. Taki se mi zdijo kakor brez doma. Sedaj sem vam opisal štiri vrste troto, mogoče jih je še več, pa mislimo rajši, da jih ni.

Kaj s temi troti? Sveta dolžnost nas vseh je, da jim pokažemo, kje je naš in njihov tabor, da jih poučimo in pridobimo za našo vojsko, ki je pravična in sveta, da v enotni fronti stopimo v borbo za naše pravice. Zavedaj se vsak, da je od vsakega posameznega odvisen izid našega boja. Zato tovariši, zbudimo se k življenju. Pokažimo, da je naša vojska silna in naša armada velikanska in da smo pripravljeni na boj. Ne klonimo glave, stopimo v vrste, tovariši, čas je tu.

Avgust Fabjančič.

Naročajte načrt Zakona!

Edini zaščitnik vojnih žrtev v državi je naše Udruženje vojnih invalidov, vdov in sirot!

Redukcija.

Redukcija, to je igra z ljudmi, igra z eksistencami. Tu se pokaže v pravi luči sadistično veselje ljudi, ki drže v rokah »pravico«, temu ali onemu vzeti izpred ust kruh in mu povedati:

»Idi tja za plot in pogini«.

Predstavite si uradništvo in poduradništvo po uradih.

Zjutraj hite v urad, sedejo k mizam, pišejo, računajo... hrbti skrivljeni Zrak je zadušen, prsa dišijo sključena slabo, mišice slabe... A uradnik piše, misli in njegovi možgani delajo naporno.

Ko gre iz pisarne se mu tresejo kolena. Utrujen je Sveži zrak dihajo pljuča z globokimi vzdihli.

Med temi ljudmi, uradniki, kakor jim pravijo na ulici, sužnji, kakor čutijo sami, pa sedi mož, ki ima v rokah usodo vseh teh pisarjev — šef pisarne, oddelka, urada... in vsi se spoštljivo ozirajo nanj, z bojaznijo, da se mu ne zamerijo. Zakaj, gorje tistemu, na katerega dobi šef »piko«. Njegovo suženjsko službovanje postane še bolj suženjsko. A dandanes, v dobi redukcij pa je gotovo tisti, ki bo reducirani.

Kaj mar šefu, če odje komu kruh. Ukaz iz najvišjega mesta govori: reducirajte... in on reducira. Gotovo ne svoje zveste in udane, nego tiste, ki mu niso všeč, ki se čutijo v resnici uradnike, nižje sicer od šefa, a uradnike, ki se ne boje povedati, v prid službe, tudi svoje mnenje. Kaj mar to šefu, če morda s tem udari tudi nedožne otročice, katerim je oče-uradnik dosedaj služil kruh. Glavno je, da se izvrši redukcija in da se reducira — neljub uradnik. Se vsaj tu lahko pokaže moč in oblast šefa.

Ko bi tisti, ki oblačijo in solnčijo v državi v dneh, ko nastavljajo uradnike, računali, pregledovali, koliko jim jih je potrebno, se varovali preplavljati urade z mnogoštevilnim uradništvom, nego potrebi primerno jih nastavljati, bi n bilo potrebno dni, ko treba odpuščati — reducirati.

Ne bi z nastavljanjem podajali peščenih temeljev mnogim za zgradbo eksistence, ne bi s tem mnogim kazali mirne bodočnosti, ki pa je le fata morgana. Manj bi bilo težko uradniku ne biti uradnik, kakor pa je v času redukcij uradniku postati neuradnik. Kdo more opisati

duševno depresijo reduciranega? Tisti, ki reducirajo, govorijo ne, ker potem bi se čuvali tega, ne dopuščali bi do teh posledic.

*

Ali v teh redukcijah se vrše še druga dejanja te žaloigre.

Ljudje, v cvetu let, v dobi moške sile so zgubili svoje ude... Tem ljudem — invalidom, je zakon zajamčil, da se jih uvaža pri zasedanju prostih uradniških mest. Zakon jim je zajamčil, da. Ali zakon je papir, natiskan s črkami. Tisti, ki bi ga morali izvrševati, ga izvršujejo — z nevoljo.

In ta nevolja se pokaže v fragičnih dneh redukcije.

Kolikokrat so se že slišale besede tega ali onega šefa:

»Zdrave ljudi hočem v pisarni, a ne pohabljenec«.

Kakor da so ti pohabljenec krivi sami, da so pohabljenec. Šef, ki tako govori, je imel to srečo, da ni bil poslan tja (ali pa se je izmuznil), kjer se delajo pohabljenec. Zato tudi ne mara razumeti velike nesreče invalida.

On hoče zdrave ljudi.

In v času redukcije kaže vrata urada tistim, ki jih je pripeljal v urad zakon, češ:

»Idite... Reducirani ste!«

Tako se je zgodilo pri prvi redukciji. Invalidi so odpuščali, zdrave, ki bi si lahko prej našli drugi kruh, so obdržali.

Tako se je zgodilo na invalidskem odseku v Ljubljani, na socialnem skrbstvu v Ljubljani.

Invalidi so morali iti. V prvi vrsti šefu ne všečni invalidi. In ironija dejstva je ta, da so sedaj pri invalidskem odseku nastavljeni neinvalidi. Tako se nam zdi, kakor da je v našo lastno hišo prišel tujec in rekel.

»Hajd, vi, sedaj bom jaz gospodaril, vi pa idite...«

In danes smo zopet v dneh redukcije. In zopet bodo reducirani — invalidi.

Od vseh strani dobivamo obvestila, da imajo uradi že zaznamovane tiste, ki bodo odpuščeni in da so to največ sami invalidi.

To je bridka resnica.

In baš sedaj, lko je kongres invalidov v Splitu sprejel resolucijo, da se ne sme reducirati nobenega invalida.

Vrši v zasmeh ravno nasprotno. Kakor da se bije v obraz invalidskim kongresom, udruženju, vsakemu posameznemu trpinu, kakor da se pljuje nanj in na njegovo rano — junaštvo, kakor so znali govoriti v dneh krvavih bitk.

Invalid, naredil si svojo dolžnost, zakaj še živiš in siliš v urade. Pogini, kakor so oni, kosti katerih so že 5 krat preorane, govori molče redukcija raznih uradov.

Najbolj pa se čuti ta krivica in neke vrste maščevanja v Ljubljani, na oddelku za socialno politiko.

Nočemo žaliti s tem člankom šefa tega oddelka, nočemo ga napadati. Mi smo časopis, glasilo Udruženja in naša dolžnost je, da zakličemo javnosti:

Nekatere invalide, ki so že v službi pri oddelku za socialno politiko, se bo reduciralo. Zaznamovani so in morali bodo iti.

To kličemo javnosti in vprašamo:

»Ali res ni več zakon svetinja? Ali je res le mrtev papir in tisti kraljev podpis ni več kraljev podpis?«

Danes ne bomo o tem govorili obširno. Pridržimo si to za pozneje, ko se redukcija izvrši. Pokazali bomo brezobzirno javnosti preganjanje invalidov in teptanje zakona. Pokazali bomo, koliko je v Jugoslaviji objektivnosti in poštenosti in kako se upošteva navedbe in zakoni od višjih oseb.

Morda bo javnost spoznala resnične rušitelje ugleda države, morda bo s tem videla, da je morala časti padla na nivo poulične vlačuge.

Dokazali pa bomo, da se nas bo bičalo do tlejš, dokler ne bomo vsi invalidi, kakor en mož, od inteligenta do navadnega moža, organizirani v »Udruženju vojnih invalidov«.

Ali si že član naše organizacije? Ali plačuješ članarino?

Pred Karlovcem nas je sprevodnik vzbudil — pogostili smo se namreč s cvičkom — tovariši so si zopet privezali »moderne« noge in — vlak je ustavljal svoj tek.

Čakali smo na postaji Karlovec kakšne pol ure, kar se je priril iz noči z velikanskimi kakor povodnjega moža očmi, zagrebški vlak, katerega eden izmed vagonov je nosil napis:

»Invalidi SHS.«

Dobili smo takoj mesta. Ali o spanju ni bilo mnogo misliti. Že zato ne, ker so sedeži bili prava prokrustova postelja. Za sedenje preširoki (kar pa sedenju prav nič ne škoduje). Pa tudi zato ne, ker je bilo razgovora dovolj in raznega pripovedovanja tudi dovolj.

Ali vendar stvar ni bila tako enostavna. Nikdo rad ne bedi 6 ur kar tako, pa magari v pogovoru, ako je teh 6 ur ravno v tistem času, ko navadno spi.

Zato smo tudi mi utihnili drug za drugim in se sprijaznili s prokrustovimi posteljami. Nismo si sekali nog, kakor je baje delal to Prokust, nego, kdor je imel »moderno« jo je odvezal, drugo, »starinsko« pa obesil čez posteljo. Jaz sem moral obesiti obe.

In tako smo spali, če se takšno dremanje sploh lahko imenuje spanje.

Vendar, ko sem se vzbudil, se je že naredil dan in solnce je vže vrhove Velike Kapele obsevalo z zlatom. Lokomotiva je sopla po teh grebenih, kakor hribolazec in vlekla za seboj vozove. V dolini pa je bilo morje. Gosta, bela megla je ležala tik pri tleh, da je bilo videti, kakor morje. Okolu nas in sopečega vlaka pa je molčal smrekov gozd, gost in temnozelen s svetlozelenimi nežnimi mladikami na koncu vej z visokimi, starimi smrekami, ki so svoje kosmate s sivim mahom obraščene veje raztezale, kakor čuvarji nad mladino, ki je kipela kvišku. Polagoma smo se spuščali v dolino, k megljenem morju, da se utopimo v njem. Že se je

PODLISTEK.

lv. Vuk:

Moja pot na kongres invalidov.

V sredo je bilo, 23. maja. Ravno sem jo mahal h kosilu in vroče mi je bilo. Kar me ustavi invalid, član Izvršnega odbora.

»Danes zvečer, ob 6. uri se odpeljemo.«

»Pa smo sklenili, da jutri zvečer.«

»Brzjavka iz Zagreba govori, da danes. Hrvatje gredo danes. V Karlovcu prisedemo v njih vagon. Kdor more, gre danes, ostali jutri.«

»Kdo je tisti, ki more danes?«

»Trije smo. Ti boš četrti.«

»Dobro. Ob šestih sem na kolodvoru.«

Doma sem pokosil, očistil potno torbico, položil v njo najpotrebnejše stvari, vzel potno palico in... že se je bližala ura... Zato je bilo potrebno, da se pojavim na kolodvoru.

In pojavil sem se. Pri blagajni sem dal žigosati vozni listek drugega razreda, ki nam ga je podarila državna železnica. Gospodična me je pogledala z zanimanjem. Najbrže je mislila, sodeč po listku, da sem narodni poslanec.

Na peronu sem premeril z očmi vlak, ki je bil že natlačen in ogromna lokomotiva je čakala z nekako napetostjo, kakor zver, da se zdajpazdaj spusti v dir.

Tovariši so mi v enem kupeju rezervirali mesto. Bili so goloroki, zakaj vročina je bila huda, nekaj pa tudi za to, da bi kakšna popotnica ne silila k nam, golorokim. Invalid ne ljubi gnječe, čeprav ženske. In v imenu tega sem odločil tudi jaz sukno in ovrtnik.

Ali, da se zavarujemo še bolj pred gosti, ki bi se nam morda radi približali vsled tega, ker je bilo še nekoliko prostora, so moji tovariši brž od-

peli svoje »moderne« noge, katerim tudi po domače pravijo »proteze« in jih zložili pred vrata kupeja.

Taka reč namreč učinkuje.

O, videl sem, kako je marsikateri z olajšanim vdihom zapazil, da bi lahko prisedel; videl sem pa takoj tudi, kako je s tajnim strahom takoj zopet zaprl vrata, ko je zagledal proteze, ki so mu gledale z brezobzirnim cinizmom nasproti.

Slišal se je »pardon« in že ni bilo nikogar. Rajše drugod v gužji, pa če se speče v vročini, kakor janec na ražnju, nego med ljudmi z nogami, ki se odlagajo, kakor sukna in se postavljajo k vratom, kakor čevlji v hotelu.

Ogromna lokomotiva je zavriskala in vlak se je zganil. Naglo jo je mahnil na dolensko stran, dirjal po tračnicah, se ustavljal na postajah in zopet tekla dalje... vedno dalje... kakor črni, sopihajoči vrag. Travniki z gosto, bujno travo so se pojavljali in izginjali, krompir se je pripravljaval na ženitovanje, žito je kazalo, kakor prst, v nebo in se zibalo v vetru razobešavač zastavice. Ali nam v pozdrav? Vasice, vse v zelenem in lepe bele so se pojavljale, kakor v pozdrav in zaostajale nekje zadaj.

Dolenjska je krasna v maju mesecu, celo iz okna mimodirajočega vlaka.

Solnce je zašlo.

Somrak je legel na zemljo. Luna — prvi krajec — je zažigala ognje. Tudi v kupeju so prižgali luč.

Tedaj smo pregledali naše potne torbe, preložili nekoliko iz njih v želodec, vse to zalili s cvičkom in slatino in se jeli ozirati, kako bi najudobnejše spali. Do Karlovca bo to šlo, potem pa menda ne več, zato treba izrabiti ugodnost, ko se nudi.

Dva sta okupirala srednji prazni kupe, jaz sem odložil tudi — ne proteze — nego čevlje in legel, kakor doma v postelji. Vlak nas je kmalu zazibal v spanje.

Sebičneži.

Nerad govorim o tem pojavu, ki je bistvo današnje človeške družbe. Ker pa se pojavlja ta bolezen — imenujem jo bolezen, ker je to tudi v resnici — tudi v organizaciji vojnih invalidov, vdov in sirot, moram spregovoriti nekoliko o tem. Sebičnost se pojavlja prav za prav v vseh organizacijah, kakor se pojavlja pri vsakem posamezniku. Vsak človek, vzgojen v sedanjem duhu, pozna le sebe, potem dolgo nič, potem še le morda, morda pravim, svojega sočloveka. »Srajca je bližje telovnika« govori kot v opravičilo, dasi ga morda nikdo zato ne zmerja. Ali v notranjosti današnjega človeka je še ostalo bistvo, ki ga prav za prav razločuje in stavi nad živali in ki ga ni mogel zatreti feudalizem (grajščakovanje in tlačanstvo), ne kapitalizem (imperijalizem, meščanstvo in kakor se že vse imenuje) z vsemi svojimi varijacijami, namreč tisto božansko bistvo, ki se mu pravi: Človek. Zaveš, speča daleč nekje v globini človeka, omamljena s krvavimi in gnjusnimi orgijami, ki jih uganja človek nad človekom izsiljuje tisto opravičilo: »srajca je bližje telovnika«, kakor bi hotela reči: »Kriv si človek, ne delaš dobro, ker izrabljam človeka, brat v Adamu in Kristu...«, ali tako je dandanes, da moraš. S tem namreč živiš boljše od drugega in se povzpneš višje od drugega.

To vse se da razumeti, kar se tiče drugih, posebno pa političnih organizacijah. Tam ta ali oni, spretnější, podjetnejši, recimo drznejši vzame v roke vodstvo organizacije. Člani mu sami dajo to vodstvo, prevzeti od njegove spretnosti, podjetnosti in drznosti. On pa stopa kot voditelj, opiraje se na člane, rožljaje z njih številom in postane — bog. Vsemogočen, češčen, ugleden, malodane nedotakljiv — resničen bog. Za organizacijo, na moči, kateri stoji njegova vsemogočnost on dosega mnogo, res je, za posameznega člana skoraj nič, ali neznatno malenkost — in tudi zopet na škodo drugih slabejših. In vsled tega se trudi vsak, ki čuti v sebi silo voditelja, da bi postal bog. Vse to razumem. Ne razumem pa tistih ljudi, ki jih vodi v vrste organizacije vojnih invalidov, vdov in sirot to stremljenje. Ne razumem, kako more nekdo biti tak, dasi je sam invalid, recimo v resnici invalid, da si kuje nade na račun največjih revežev sveta, ljudi, ki so v cvetu svojih let že onemogli starci, pohabljeni berači, gladujoče sirote, skratka: uničena življenja.

Res je, da je sebičnost v vsakem iz nas, tista navadna, vsakdanja, ki nas žene, da se organiziramo, da tako dosežemo več, nego oni

sotrpini, ki se nočejo organizirati in tudi moledujejo za pomoč. Taka sebičnost, rekel bi, je žlahtna v sedanji dobi sebične vzgoje. Ona je motor-dinamo, ki žene k zvezi z drugim, enakim trpinom, da skupno z njim iščeva pomoči sebi in njemu — in morda tudi oneemu, ki se še ni priključil k najini družbi. Tudi sebičnost, da ta ali oni član namrši obrvi in zakolne, ko izve, da je njegov sotrpini, sočlan dobil več podpore, ker je bil slučajno bolj potreben, nego on. Tudi tako sebičnost še razumem, dasi je ne odobravam. Član organizacije vojnih invalidov, vdov in sirot bi moral v svoji sreči postati vzvišen nad vse take bolne pojave današnje človeške družbe in se veseliti z veselimi in žalovati z žalostnimi. Ker vsi skupaj v tej organizaciji polomljenih eksistenc in življenj, ki jih je rodil vihar vojne in nenasičnosti zlatega teleta smo eno telo, razbolelo, nesrečno...

Rekel sem že, da ne razumem, kako se more spozabiti človek-invalid, da išče v organizaciji piedestal za svoje politične karijere. Mislim to v splošnem, ker je v celi Jugoslaviji dokaj invalidov, ki so »postali« invalidi (na tak ali drug način, po vojni in prevratu je bilo to lahko) skrivno željo v srcu postati nekaj, postati več, nego so drugi. Ta sebičnost je v naši organizaciji hudodelstvo. Ona maje trdnost discipline članov in s tem organizacijo samo, pri naša v njo razdor in povzroča kaos. Ta sebičnost, oblečena v dotičnega človeka, člana-invalida organizaciji, kakor je organizacija vojnih invalidov, vdov in sirot nadeva drug značaj, jo obseva z drugo lučjo, nego je ona v svojem temelju. Mesto strokovne, stanovske, gospodarske in bojne organizacije, postaja na pol politična... In s tem se ji sami ob sebi pojavljajo nasprotniki in delo, ki ga ima izvršiti, zadeva nenadoma še ob druge nasprotnike, nego jih je poznala dosedaj.

Ako se samo ozremo na povzročitelje tega (v gotovih časih se pojavijo posebno očito), vidimo naenkrat ljudi, ki so na političnih poljih poskušali ob vsaki priliki zasnovati svoje karijere. Političnega prepričanja navadno pri takih ljudeh ni, nego le edino stremljenje, postati, če že ne bog, vsaj božeg, vsaj nekoliko več od drugih — in vsled tega jih imajo že vse, ali malone vse stranke v svojih registrih zaznamovane kot člane, ali kot bivše člane.

Na take člane naše organizacije moramo obračati posebno pažnjo in gledati, da pri nas — pa četudi so sposobni — ne bodo igrali nobenih vlog, niti naših, organizatoričnih in s tem

seve, že samo ob sebi, ne bodo mogli tudi svojih karijerskih. Mi se odrekamo in odklanjamo njih sposobnost, ki bi brez dvoma koristila organizaciji, ali ker niso člani s čistim stremljenjem, žrtvovati se za organizacijo, pa magari tudi svojo karijero, nego le zato člani in tudi zato agilni, da bi se organizacija žrtvovala za njih pobude in osebna stremjenja, jim ne moremo zaupati.

To pišemo pred kongresom vojnih invalidov, ki se sklicuje v Splitu, kot nekake splošne direktive, da jih delegatje premislijo in se ravnajo. Izkušnja kongresa v Brodu je pokazala, da treba vse okoliščnosti upoštevati. Sklepi, ki se sklenejo, morajo biti precizni in priprosto-jasni, da se jih ne bo tolmačil pozneje vsak po svoje in na debelo teptal. Sebičnost mora ven iz naših organizacij in ker je ona vtelešana osebnost, se mora proti takim osebnostim zavarovati s priprosto-jasnimi in preciznimi sklepi in določili.

Stremljenje vseh naj bodi: Krepka, disciplinirana organizacija, steber, ki podira vse za preke in sega do tja, kjer se daje to, kar se mora dati, nikakor pa ne mašina za fabriciranje bogov.

(Članek je bil pisan pred kongresom v Splitu pa je moral izostati radi pomanjkanja prostora. Ker je važen tudi danes in vedno, ga priobčujemo sedaj. Op. uredn.)

Naše gibanje.

* Ustanovni občni zbor podružnice v Velikih Laščah. V nedeljo, dne 10. t. m. se je vršil v Vel. Laščah ustanovni občni zbor podružnice za tamošnji sodni okraj. Udeležba je bila nad vse mnogostevilna. Zborovanje se je vršilo pod predsedstvom tajnika izvršnega odbora tov. Ušana. O pomenu in ciljih organizacije sta obširneje poročala delegata iz Ljubljane tov. Benedikt Slako in tov. Ušan. Zborovalci so pazno sledili njunim poročilom ter je bilo videti, da je napravil njihov govor zelo globok vtis na navzoče poslušalce. Kakor kaže, bo podružnica v Velikih Laščah ena največjih in najbolj agilnejših na Dolenjskem. Izvolil se je sledeči odbor: predsednik: Prijatelj Jože, učitelj; odborniki: Samsa Jože, Debeljak Janez, Mencin Janez, Kos Franc, Stih Jože, Pegan Edv.; namestniki: Marolt Jože, Mušič Jože in Peterlin Feliks; nadzorni odbor: Novak Franc, Gruđen Ivan; namestnik: Praznik Ivan in Okorn Ivan.

* Z izrednega občnega zbora v Kranju. Podružnica v Kranju je imela dne 10. t. m. izredni občni zbor. Navzoča sta bila delegata izvršnega odbora tov. Krušič in Osana iz Ljubljane. Pri obilni udeležbi je otvoril predsednik tov. Jerala ob 10. zbor ter pozdravil

okna vagonov dotikala megla, jih orošala, a solnce, ki je sijalo poprej tako jasno in čisto, je bilo, kakor zavito v kopreno.

A ne za dolgo.

Ko smo odšli iz Delnice, prijaznega letovišča, smo vzplavali iz megle in solnce je sijalo, kakor poprej.

Hiteči po hrvatskem Krasu smo vedeli, da nas do vrnitve to sivo kamenje, ki je tu še bilo nekoliko poraščeno z zelenjem, več ne zapusti. Apnenec je lešal tu okrog v ogromnih kvadrilih, kakor razmetan od orjaških titanov. V njegove razpoke rje smreka svoje korenine. Strašno dolgočasne stoje majhne hišice — postaje ob progih.

Ali tudi ta redki gozd izginja.

Vedno več in vedno več je sivega kamenja. Tu razmetano, kakor da so se porušile razvaline mogočnega gradu, tam zopet v stilu divjeromantičnih kaskad. In zopet, kot okamenela vojska, ali polomljeni spomeniki velikanskega pokopališča. Višje k vrhu pa so hrički, okrogli, kakor kupole pravoslavnih cerkva, v vznožju z redkimi smrekami — pritlikave poraščeni, k vrhu še bolj redko, a na vrhu docela goli. In ta golota se beli v solncu, kakor velika lobanja.

Pod nami, v dolini je rdeča zemlja, skrbno ograjena s kamenjem. Človek, od revščine in stradanja prisiljen, je skrbno in z znojnim obrazom zbral s tega koščka rodovitne zemlje slehern kamen in ga zložil v ograjo okrog in okrog, da jo obvaruje pred nevihto in burjo. Zakaj, ako mu hudournik odnese še to, s čim bo živel?!

Hiše vasi so zidane nizko; skoraj se jih ne opazi. Zakaj sive so, kakor je sivo kamenje...

Vlak se ustavi.

Postaja Plase. Pred nami zablesti še, zaspano, kakor oko, koma se prebudiše. Vidi se Opatija in nad njo Učka gora.

Vse skoči k oknom. Blizu Bakra smo in torej blizu konca te vožnje. Naveliča se človek vagona in

vožnje mimo kamenja. Eh, a kako se ne naveliča živeti v tem kamenju?

Še nekaj postajic. Morje, ki se je pokazalo na desni, je izginilo in se pojavilo na levi. Zakaj, vlak se je vil po pogorju. Vidi se jadrnice z belimi jadrili. Ribiči love ribe. A tiste jadrnice so, kakor da se zibljejo lobosi na reki Lete.

Na telegrafске žice sedajo lastovke in čvrčijo. Edine, ki so mi poznane v tem kraju. Vasi se raztezajo tam doli ob cesti. Slikovite so, ko jih gleda človek iz vlaka...

Vlak pa skoči v tunel, zadnji pred Bakrom, da se ohladi od vročine. Ko se zopet pojavi, se bližamo postaji sami. Dobro pol ure pa je pristanišče. Zato stoj, lokomotiva... Morja se nam hoče, morja...

*

Vlak se je ustavil. Pogledal sem v žepni kalendarček in pokazal je četrtek 24. maja. Ura pa je govorila pol sedmih jutraj.

Izstopamo.

Vse polno ljudi. Vse je sivo, kakor kamenje, celo zrak je siv — od prahu.

»Ali lahko nesem?«

Ženska me je ustavila in že sega po prtljagi.

»Ne, hvala.«

Majhna torbica je bila, ki sem jo imel in to že prinesem sam. Ali če bi imel denar in bi bil bogat, dal bi, da mi nese. Saj tista ponudba, da mi ponese, je bila prošnja za kruh. A jaz, siromak, ga sam prošim...

Rinemo se na cesto. Peš ne bomo hodili, nerodno je po tem kamenju in strašnem prahu z »modernimi nogami, ki so jih mnogi dobili iz vojaškega »skladišča«. Zato treba voznika.

Mimogrede sem videl, kako so skladali iz vagonov koruzo in jo vagali.

»Za pasivne kraje,« je rekel tisti, ki je vagal in z ironičen smeh mu je igral na licu. »Vse zastoj, je prikimal v potrdilo, ko sem ga pogledal.

Na cesti smo. Bela je, malone za ped prahu.

To je šele maj. Do kolena ga bo čez mesec, če ne pade dež. A če pade, bo do kolena blata. Prah je bel, kakor ržena moka, a blato, kakor testo za kruh. Škoda samo, da je neporabljiva ta »moka« in to »testo«. Ne trebalo bi potem tiste koruze »zastoj«.

»Naj vas peljem?«

Obkolili so nas vozniki. Tudi prošnja za kruh s pomočjo živine.

»Koliko stane?«

»Sto dinarjev. — Pet se jih lahko pelje.«

Mi, ki smo vajeni na krone, brž v mislih preracunamo na krone. Štiristo kron. Strašna svota.

Gledamo se. Voznik pa čaka. Vedel je, da ga potrebujemo. Gledamo se in prikimamo. On pa takoj pokaže svoj voz. In zdrdrali smo po prahu, da se je vžvalovil in besen silil kvišku čez glave in nas objemal vedno gosteje, dokler ni postal oblak. Izgledali smo, kakor na gori Tabor Kristus, ko se je spremenil. Oblak pa se ni ločil, kakor na gori Tabor nego legal na obleko, obrvi, lase, brke; povsod, kamor je le mogel, ga je bilo polno.

Mimo vrtov nas pelje voz. S kamenjem so ograjeni, za moža visoko, a vendar so tudi oni beli. Vse, listje dreves in debla, vse... Trta raste na visokih brajda, kakor v Turkestanu. Dolge so že njene mladike, a vse s prahom posipane, kakor mi.

»Glejte, tam so fige,« sem opozoril tovariše.

Niso jih še videli. Vsi ne.

»Kedaj zore?«

»Čez mesec,« odvrne voznik. »Prve... Fige rode trikrat.«

»Katero so boljše. Prve ali druge?«

»Druge, e... druge.«

»Aha... Tu torej ne velja prvorojenstvo prav nič. Zgodb o leči pri figah torej ne bo.«

Eden izmed tovarišev, ki je ogledoval listje fig, je rekel:

»Pa nima tako velikega listja, kakor pravijo. Kako si je neki Adam mogel s takim listjem skriti svojo goloto?«

navzoče. Po tajniškem in blagajniškem poročilu se je izvolil nov odbor iz tovarišev: predsednik Jerala, tajnica Antonija Svare; odborniki: Knific, Stajniko, Zakrajšek; nadzorovalni odbor: Pajer, Lukanc in Štuler. Izvoljenih je bilo tudi 13 poverjenikov po vseh občinah. Po pojasnitvi položaja in vprašanja, ki sta ga očrtala tovariša Krušič in Osana iz Ljubljane, so se čule mnogostranske pritožbe proti nakazovanju pokojnin, ki jih članstvo jako neredno dobiva; nekateri so na zaostanku že po celo leto in glede nadpregledov, na katere se ne pokličejo začasni invalidi, katerim je rok že zdavnaj potekel. Zbor je apeliral na pokojninsko likvidaturo in nadpregledno komisijo, da stvari nemudoma uredita ter tako delo najstrožje obsoja.

* Sestanek gorenjskih podružnic. Podružnice Bled, Gorje, Jesenice, Kranj, Kranjska gora, Mojstrana, Radovljica, Škofja Loka in Tržič so napravile dne 29. aprila 1923 na Jesenicah svoj sestanek v svrhu medsebojnega zblizanja boljšega spoznavanja in točnejšega delovanja. Povabile so na sestanek tudi zastopstvo izvršnega odbora iz Ljubljane in sicer je dospel delegat tovariš Krušič. Sklicatelj tov. Rus iz Bleda je pozdravil navzoče in razložil kako koristni so taki sestanki, ter izrazil željo, da bi se večkrat vršili na poljubnih krajih. Sklenilo se je iste prirediti mesečno in da naj bodo za podružnice radi točnosti obvezni, sklepi pa neobvezni. Na teh sestankih dobe delegati navodila za hitrejšo in boljše rešitev posameznih vprašanj, ki jih potem lažje rešijo podružnični odbori. Poglobila se bo pa tudi zavest v organizaciji in disciplini. Za predsednika sestanka je bil postavljen tov. Jaklič iz Radovljice, za zapisničarja pa tov. Rus iz Bleda. Stavljen je bil predlog, ako bi zastopane podružnice ustanovile svoj podporni sklad za najpotrebnejše slučaje in za slučaje smrti. Po daljšem debatiranju posebno tov. Šefmana in Krušiča se formulira sledeči predlog:

1. vsaka podružnica naj plača za vsakega svojega člana letno po 1 dinar;
2. Od vseh podružničnih prireditev naj gre 20 odstotkov v podporni sklad;
3. subvencionira naj po možnosti izvršni odbor. Podpore naj se dajejo v slučaju bolezni, poškodbe in smrti.

Fond je nedotakljiv do zneska 10.000 Din. Tovariš Šefman naj izdela pravilnik za upravo tega fonda. Za upavitelja fonda se predlaga tov. Jaklič. Delegatom se naroči, da podnesejo te predloge svojim odborom v rešitev, ki naj se naznanijo tekom 14 dni predsedniku. Nato je poročal tov. Krušič o delovanju središnjega in izvršnega odbora in o tekočih zadevah. Določil se je bodoči sestanek v Radovljici.

* Ustanovitev podružnice. V Starem trgu pri Ložu se je dne 24. aprila t. l. ustanovila naša podružnica. Govoril je tov. Belinc iz Ljubljane kot delegat izvršnega odbora. Udeležba je bila povoljna in pristopilo je takoj lepo število članov in članic. Izvoljen je bil sledeči od-

bor: predsednik: Franc Ravšelj, podpr.: Viljem Kraje, tajnik: Ludovik Tomec; blagajnik: Ivan Lekan; odborniki: Anton Hace, Felks Kandare, Jože Grli, Janez Palčič, Janez Strle, Alojz Mlakar, Andrej Jaklič, Marija Avsec in Marija Znidaršič; namestniki: Janez Šraj in Frančiška Kotnik; nadzorni odbor: Jakob Intihar, Marija Truden in Terezija Hace.

Razno.

== Ob spominu na judenburške žrtve. Blagoslovimo vas tovariši, katere je krivica in zloba položila v prerani grob. Blagrujemo vas, ker ste v mrzli tujini med sovražnimi tujci žrtvovali življenje za svoj rod v zavesti, da bodo vsaj vaši sorojaki, sobrat in sotrpini doživeli svobodno domovino, pod svobodnim solncem. Kličem vam z prvako slovenskih pesnikov, Prešernom: ena se vam je želja spolnila truplo, v domači da zemlji leži.

V duhu priromamo na vaše gomile in vam venčanim junakom, nekdanjim svojim tovarišem potožimo svoje gorje in težave. Vaši grobovi nas bodo razumeli, vaša strohnela srca bodo z nami sočutila bolj kot državniški naše svobodne domovine. Blagor vam spečim v grobu spanje pravičnega, a gorje nam živim mrličem, ki smo ostali še na površju te solzne doline. Danes nas pustijo od glada in revščine umirati, po smrti nas bodo pa slavili in nam stavili spomenike. Vas tovariše je umorila krutost tujčeva, nas pa peha v grob moralno in materialno uničene, pohlep in trdosrčnost lastnih bratov, ki prebivamo v skupni hiši v svobodni domovini.

Umrli ste kot mučeniki za sveto stvar, a vaš duh živi v nas in nas bo vodil v borbi za naše pravice, dokler častno ne zmagamo, ali častno podležemo.

Fabjančič Avgust.

== Še o kongresu. Nekateri listi so objavili vest, da del srbskih invalidov ne priznava kongresa v Splitu. Opozarjamo, da naj se naši člani vsled tega ne razburjajo, ker ni vredno. Po potrebi bomo o tem poročali tudi mi, nepristransko in točno. Za enkrat povemo, da je naša organizacija edinstvena in močna!

== Vojni invalidi po gospodu svetniku Hovanškemu še vedno žalujemo in ne razumemo, zakaj je moral ta gospod zapustiti mesto šefa Invalidskega odseka.

Za tiskovni sklad so darovali sledeči: Košmrlj Ivan, Inv. dom, Ljubljana, Din 10.—; Pirh Anton, Podbrezje, Din 10.—; Podružnica Dolenja Lendava, Din 50.—; Podružnica v Trzinu Din 50.—. Skupaj Din 120.—

Deset zapovedi.

1. Glej, da boš vedno zvesto vršil dolžnosti, ki si jih prevzel z vstopom v organizacijo!

Ko smo se očistili prahu in se nekoliko okrepčali z dalmatinskim vinom in ribami, je že parnik »Krk«, ki vozi na Kraljevico, Cerkevnicu in v druge bližnje luke, zagodel svoj enostavni in zategli bas: »mmm...«

Do šestih zvečer smo imeli čas, ker parnik v Split odpelje zvečer.

Vzdignili smo se, da se odpeljemo na Kraljevico, kjer se hočemo tudi okopati v morju. Izvršni odbor Zagreb ima tam svoje kopališče za invalide brezplačno.

Približno za 20 minut vožnje smo se izkrcali v Kraljevici. Sprejel nas je predsednik tamošnje podružnice in nas pogostil s krepkim viškim vinom, ki je take barve, kakor bi nalival v kozarce rumeno zlato.

Lepa je Kraljevica. Frankopanski grad, ki stoji pred vhom, gleda na prihajajoče ladje mogočno, s srednjeveškim veličanstvom. Štirje okrogli stolpi, zobčasti na vrhu pridajajo stavbi mrki odmev tiste dobe, ko je peščica ljudi milijonom ukazovala in jim kazala »pravico« po svoji volji in razumevanju; ko je vse ostalo, kar ni imelo gradu bilo žival in je moralo delati, kakor žival. Mrko zidovje srednjeveškega tlačanstva stoji majestetično, še sedaj gleda s prezirom na lahke, elegantne zgradbe današnje dobe, kakor da hoče reči:

»Odpravil si mi tlačanstvo, da si lahko zaslužil ti, novi prosvitljeni vek. Udaril si po meni, češ, da sem krut, a sam si vampir. Moje stene so zidane z žulji in z vzdih, resnica, ker so masivne in ogromne. A tvoje, lahke in lahkožive so zgrajene s krvjo.«

Kraljevica sama se dviga od morja k bregovom planine. Njene hiše niso nalepljene druga na drugo, kakor hiše Bakra in drugih primorskih mest Krasa, nego so posejane med vrtovi, ki so vsi zeleneli, da se je zdelo, kakor da rastejo rudečkaste strehe iz dreves. Dalje tja v planine pa so napol obrasli holmi, kakor plešaste glave starcev; na vse to pa sije

2. Koristi vojnim žrtvam, kjer in kadar moreš!

3. Ne zavidaj grižljaja tovarišu in ne skušaj ga pridobiti zase na njegovo škodo!

4. Bodi točen!

5. Predno sodiš druge, poglej sebe!

6. Premisli, kaj govoriš!

7. Kar veš, da žali tebe, ne stori drugim, da ne boš kalil v organizaciji miru in ne jemal tovarišem veselja do dela!

8. Ne godrnjaj brez potrebe, ker to nikomur ne koristi!

9. Kar imaš povedati komu, mu povej dostojno in naravnost v obraz, ne pa morda govoriti za hrbtom in takrat, ko prizadetega ni poleg!

10. Po izpolnjenih dolžnostih se poslužuj svojih pravic, toda ne zameri tovarišem, ako tudi oni store tako, ampak jih po možnosti podpiraj!

Odgovorni urednik: Franc Belinc.
Tisk tiskarne Makso Hrovatin, Ljubljana.

Delikatesna trgovina

dobro vpeljana v zvezi s kantino pri večjem podjetju, 3 četrt ure od žel. postaje se odda na račun.

Položiti se mora kavcija 4000 Din. Poizve se pri Francu Senica v Šmarju pri Sevnici ob Savi.

»E, pa je morda bilo takrat listje večje,« odvrne voznik.

»Ali pa je bil Adam manjši, odvrne tovariš.«

»Ali pa je tisto, kar je imel, da skrije, bilo tako majhno, da je zadostoval figov list,« je pripomnil nekdo...

Srečavali smo težko obložene vozove. Peljali so tovor na kolodvor. Železnica je namreč na vrhu, a luka Baker leži doli. Vzpenjače ni, nego vijugasta, strma cesta, po kateri živina vlači tovore.

Namuči in natrpinči se do smrti. In tudi ljudje trpe. Ženske sem videl, kako neso oprtane prtljage, težke, da bi jih jaz komaj vzdignil. A one neso v hrib, v vročini... Za kruh, za črni, suh, težak vsakdanji kruh je treba navaditi hrbet, kakor da je oslovski. Videl sem matere, ki so nesle majhnega sinka. V kočiji pa se je peljala za njo gospoda in jo prehitevala...

»Tu so bili prej Italijani,« pripoveduje izvošček. »Sedaj so se umaknili dalje.«

»Kako vam je bilo, ko so bili gospodarji?«

»Pretepali so nas, ubijali... Mnogo jih je pobegnilo. Nobenega moškega niso trpeli... Ženske so pa imeli radi. Njih niso preganjali.«

Voz drči vedno navzdol. Vajeni so konji bega navzdol. Pred nami leži luka Baker, ovalna... Mesto pa je, kakor da ga je postavil nekdo iz igralnih deščic, ali zlepil iz karbona za Božič k jaskicam betlehemskim. Slikovito je, amfiteatralno se vzpenja od luke kvišku, izrablja vsak prostorček. Starodavnosti se nahajajo med hišami, vsemi sivimi, kakor kamenje. Turške hiše iz XVI. stoletja so med njimi.

Kmalu se poslovi od nas oblak prahu, ki nas je obdajal. Le na obleki, laseh in obrvih ostane še prah. Pripeljali smo se k morju, v mesto. Svež zrak nas objame, ki nam de tako prijetno in olajševalno. Tam ob pomolu so pognjene z belimi prti mize gostiln... Vabijo žejne in lačne.

In mi smo žejni in lačni...

vroče solnce. V njegovih žarkih so drevesa temnozeleni, strehe hiš ognjene, a pleše holmov se belijo, kakor kreda. Tu doli pa se ziblje, v nežnih valčkih, morje adrijsko.

V Kraljevici je ladjedelnica, kjer je bivša monarhija iz ljudstva izžete davke spreminjala v bojne ladje. Še sedaj stoji tam na podstavkih cela vrsta malone izgotovljenih torpednih rušilcev in rjavi. Velikanska vrednost je v njih, nepregleden trud rodov bivše poslednje srednjeveške »pravice«, je zlit v železne splošče, ki tvorijo te, sedaj rjaveče ladje.

Ko smo se okopali v invalidskem kopališču in se »obžgali« na solcu, smo v hotelu »Ostro« imeli skupno kosilo, po zaslugi predsednika podružnice tovariša Ostriškega. Viško vino je lezlo v lase in bilo je, kakor pri vsakih banketih, da so se oglasili govorniki z napitnicami, pevci pa so poskušali, kako njih glasovi harmonirajo z drugimi. Strogih sodnikov ni bilo in vsi so bili zadovoljni s tem, kar je bilo.

Pri petju se je pokazalo, da je malone polovica Hrvatov nekdanjih Štajercev, torej Slovencev in neki tovariš se je ogorčil:

»Kako to,« je zaklical. »Kamor pridem, povsod se najde kak Slovenec. V vsakem kotu ga najdem. A ko je ljudsko štetje, pa nas je vedno in neprestano le nekoliko več, nego milijon?!«

Drugi so ga vzpodbujali v ogorčenosti, pevci pa so zapeli: »Kaj nam pa morejo...«

Ali trebalo je misliti na odhod v Baker. Do šestih moramo biti tam. Ladje ni bilo, zato smo najeli tri čolne, vsakega za 7 ljudi in tako smo odpluli pod udarci vesel v Baker.

Počasi je drsel čoln po valovih. Stari čolnar — triinosemdeset let mu je bilo — je v enakomernem tempu udarjal z vesli. Sedel sem za njim, na nosu. Vrat mu je bil od starosti ves razbrzdano, kakor njiva in ožgan od solnca, kakor opeka.

(Dalje prihodnjič.)